

226100 – بامداتقا ئەزان ئوقۇلىشى بىلەن قازا روزىسىنى تۇتۇشنى نىيەت قىلسام، تۇتقان روزا توغرا

بولامدۇ؟

سۇئال

بىر كۈنى بامداتقا ئەزان چىقىش بىلەن رامزاننىڭ قازا روزىسىنى تۇتۇشنى نىيەت قىلىپ، روزا تۇتۇم، بۇ روزا توغرا بولامدۇ؟
بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت-سالاملىرى بولسۇن.

1- ئىسلام ئالىملىرىنىڭ كۈچلۈك قارشىغا كۆرە ھەرقانداق تۇتۇش ۋاجىپ بولغان روزا ئۈچۈن كېچىدە نىيەت قىلىش شەرت بولسۇن، قازا روزا بولسۇن ياكى ئادا روزا بولسۇن كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ قارشىدا شۇنداق بولسۇن.

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئىمام مالىك ۋە ئىمام شافىئى رەھىمەھۇمۇللاھنىڭ قارشىدا رامزان روزىسىدەك پەرز روزا بولسۇن يەنى ئادا ياكى قازا بولسۇن، نەزىر، كاپارەت روزىسى بولسۇن نىيەتنى كېچىدە قىلىش شەرت قىلىنىدۇ. ئەمما ئىمام ئەبۇ ھەنىپە رەھىمەھۇللاھ: رامزان روزىسى ۋە باشقا ھەرقانداق تەيىن قىلىنغان روزىدا كۈندۈزدە نىيەت قىلىسىمۇ دۇرۇس بولىدۇ دەيدۇ. [ئەلمۇغنى "ناملىق ئەسەر 3-توم 109-بەت]."

نىيەتنى كېچىدە قىلىشنىڭ زۆرۈر ئىكەنلىكىنىڭ دەلىلى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان سەھىھ ھەدىستە: **بامداتتىن بۇرۇن روزىنى نىيەت قىلمىغان كىشىنىڭ روزىسى روزا بولمايدۇ**، دېيىلگەن. تىرمىزى رىۋايىتى 730-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

ئىمام تىرمىزى رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەدىسكە ئەگەشتۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ھەدىسنىڭ مەنىسى ئۆلىمالارنىڭ قارشىدا: رامزاننىڭ پەرز روزىسىنى ياكى قازا روزىنى ياكى نەزىر قىلىنغان روزىنى بامداتنىڭ ۋاقتى كىرىشتىن بۇرۇن نىيەت قىلىپ تۇتمىسا ئۇ كىشىنىڭ تۇتقان روزىسى روزا بولمايدۇ دېگەن بولسۇن. ئەمما باشقا نەپلە روزا بولسا تاڭ يورۇغاندىن كىيىن نىيەت قىلىپ تۇتسىمۇ دۇرۇس بولسۇن، بۇ ئىمام شافىئى، ئىمام ئەھمەد ۋە ئىسھاق ئىبنى راھۇۋەي قاتارلىق ئالىملارنىڭ قارىشى.

2-پەرز روزا تۇتقۇچى تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن تۇتىدىغان روزىنى نىيەت قىلىۋېلىشى كېرەك. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق

دەيدۇ: **وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ** تەرجىمىسى: **تاكى تاڭنىڭ ئاق يېپى قارا يېپىدىن ئايرىلغانغا (يەنى تاڭ يورۇغانغا) قەدەر يەڭلار، ئىچىڭلار، ئاندىن كەچ كىرگىچە روزا تۇتۇڭلار.** [سۈرە بەقەرە 187-ئايەت].

بۇ يەردە ئېتىبارغا ئېلىنىدىغىنى: بامداتنىڭ ئەزىنى ئەمەس بەلكى تاڭنىڭ يورۇشى، تاڭنىڭ يورغانلىقى ئېنىق بولسا رامزاننىڭ ئادا روزىسى ياكى قازا روزىسىنى تۇتىدىغان كىشى، روزىنى نىيەت قىلمىغان بولسا ئۇ كىشىنىڭ تاڭ يورۇغاندىن كىيىن نىيەت قىلىپ تۇتقان روزىسى توغرا بولمايدۇ.

ئەمما تاڭنىڭ يورغانلىقىغا ئىشەنچ قىلالمىغان بولسا روزىنىڭ نىيىتى تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرىكى ئاخىرقى مىنۇتقا قەدەر كېچىكتۈرسە بولىدۇ. شۇنىڭدەك مۇئەزرىنىڭ تاڭ يورۇشتىن بۇرۇنراق ئەزەن ئېيتىدىغانلىقىنى بىلسە ياكى بۇرۇن ئەزەن ئوقۇدى دەپ شەكلىنىپ قالسا، بۇ ۋاقىتتا نىيەت قىلىشمۇ بولىدۇ. بۇ ھەقتە تېخىمۇ تەپسىلىراق مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن **66202** - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا مۇراجىئەت قىلىنسۇن.

3- ھازىرقى ۋاقىتتا مۇئەزرىنىڭ كۆپچىلىكى تاڭنىڭ يورغانلىقىغا قارىماستىن كالېندار ۋە سائەتكە قاراپ ئەزان ئوقۇيدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنى تاڭ تولۇق يورۇغاندا ئەزەن ئوقۇدى دەپ ئىشەنچ قىلغىلى بولمايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بەزى ۋاقىتتا ئەزان ئوقۇلغاندا بىر نەرسە يېگەن ياكى روزىنى نىيەت قىلغان كىشىنىڭ روزىسى توغرا بولىدۇ. بولۇپمۇ سوئالدا بايان قىلىنغاندەك، تاڭنىڭ يورغانلىقىغا ئىشەنچ قىلالمىغان كىشى ئەزەن باشلانغاندا بىر نەرسە يېيىشتىن توختاپ روزىنى نىيەت قىلسا توغرا بولىدۇ.

پەزىلەتلىك شەيخ ئابدۇل ئەزىز ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھدىن: ئىسلام شەرىئىتىدە، بامداتنىڭ ئەزىنىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ يېمەك-ئىچمەكنى داۋاملاشتۇرغان كىشىنىڭ تۇتقان روزىسىنىڭ ھۆكۈمى قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: "مۆمىن كىشى رامزاننىڭ پەرز روزىسى ياكى نەزىر قىلغان روزا ياكى كاپارەت روزىسىدا بولسۇن تاڭنىڭ يورغانلىقى ئېنىق بولىدىكەن يېمەك-ئىچمەك ۋە باشقا روزىنى بۇزىدىغان ئىشلاردىن دەرھال توختىشى زۆرۈر بولىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ** تەرجىمىسى: **تاكى تاڭنىڭ ئاق يېپى قارا يېپىدىن ئايرىلغانغا (يەنى تاڭ يورۇغانغا) قەدەر يەڭلار، ئىچىڭلار، ئاندىن كەچ كىرگىچە روزا تۇتۇڭلار.** [سۈرە بەقەرە 187-ئايەت].

بامداتنىڭ ئەزىنىنى ئاڭلىغاندا تاڭ يورغانلىقىغا ئىشەنچ قىلسا يېمەك-ئىچمەكتىن دەرھال توختاش كېرەك، ئەمما مۇئەزرىنى تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن ئەزان ئوقۇيدىغان بولسا، ئۇ ۋاقىتتا تاڭنىڭ يورغانلىقىغا ئىشەنچ قىلغانغا قەدەر يېمەك-ئىچمەكنى داۋاملاشتۇرسا دۇرۇس بولىدۇ.

ئەگەر مۇئەزرىنىڭ ئەھۋالىنى تولۇق بىلمەيدىكەن، يەنى تاڭ يورۇغاندىن كىيىن ئەزەن ئوقۇمدۇ ياكى تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن ئەزەن

ئوقۇمدۇ بۇنى بىلمىسە، ئېھتىيات قىلىپ ئەزان ئاڭلىغاندا يېمەك-ئىچمەكتىن توختاش كېرەك، ئەمما تاڭنىڭ يورغانلىقىنى بىلمەي ئەزەن ئوقۇغاندا يەپ-ئېچىۋاتقان بولسا بۇنىڭ روزىغا زىيىنى بولمايدۇ.

ھەممەيلەنگە مەلۇم، شەھەر رايۇنلىرىدا ياشاۋاتقان كىشىلەر توك چىراغلارنىڭ كۆپلۈكىدىن تاڭ يورغان ۋاقىتتا تاڭنىڭ يورغانلىقىنى كۆزى بىلەن كۆرەلمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئېھتىيات قىلىپ مۇئەزرىنىڭ ئەزىنىگە ۋە تاڭنىڭ يورغانلىقىنى سائەت-مىنۇتلىرى بىلەن بېكىتىدىغان كالىپندارغا قاراپ ئىش كۆرسە بولىدۇ. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **شەكلىك ئىشنى قويۇپ، شەك بولمىغان ئىشنى قىلغىن.**[تىرمىزى رىۋايىتى].

يەنە بىر ھەدىستە مۇنداق دېگەن: **شەكلىك ئىشتىن ساقلىنغان ئادەم ئۆزىنىڭ دىنىنى ۋە ئابرويىنى ساقلاپ قالىدۇ.**[بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايىتى].

ئاللاھ تائالا توغرا يولغا مۇۋەپپەقىيەت قىلسۇن. ئەشرەپ ئەبدۇ مەقسۇدنىڭ: "رامزان پەتىۋالىرى" ناملىق ئەسىرى 201-بەتتە نەقىل قىلىندى.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن: روزا تۇتىدىغان كىشى يېمەك-ئىچمەكتىن قاچان چەكلىنىدۇ؟، بەزى كىشىلەر ئەزان ئاخىرلاشقاندا دەيدۇ، بۇ توغرىمۇ؟، ئەزەندىن كېيىن قەستەن سۇ ئىچسە قانداق بولىدۇ؟، بۇ ئەسىردىن كېيىن سۇ ئىچكەنگە ئوخشاشمۇ ياكى روزا توغرا بولامدۇ؟، بەزى كىشىلەر تاڭ دېگەن چىراغدەك تىز يورمايدۇ، بۇنىڭدا كەڭرىچىلىك بار دەيدىكەن بۇ سۆز توغرىمۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەن: "مۇئەزرىن تاڭ يورۇغاندا ئەزان ئوقۇسا ۋە مەن تاڭنىڭ يورغانلىقىنى كۆرمىسەم ئەزان ئوقۇمايمەن دەپسە، بۇنداق ھالەتتە ئەزاننى ئاڭلىغاندىن كېيىن دەرھال يېمەك-ئىچمەكتىن توختاش كېرەك ۋە بۇ ۋاقىتتا قولدا سۇ ياكى يېمەك بولسا ئۇنى يەۋەتسە بولىدۇ، ئەمما باشقا نەرسىلەرنى ئىلىپ يېمەيدۇ. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇم ئەزەن ئوقۇغۇچە يەڭلار-ئېچىڭلار، چۈنكى ئۇ تاڭ يوردى دېگەندىن كېيىن ئەزەن ئوقۇيدۇ.** [بۇخارى رىۋايىتى].

ئەمما كالىپندار بويىچە ئەزان ئوقۇيدىغان بولسا، ھەقىقەتتە كالىپندارلار كۆز بىلەن كۆرۈلىدىغان ۋاقىتقا ئالاقىدار ئەمەس، لېكىن ھېساب بىلەن بېكىتىلگەن، ھازىر بىز كۆپ قوللىنىۋاتقان ئۇممۇل قۇرا كالىپندارى ۋە باشقىلارمۇ ھېساب بىلەن تۈزۈلگەن، ئۇلار تاڭ يورغاننىمۇ، كۈن چىققاننىمۇ، كۈن تىكلەشكەننىمۇ، ئەسىرنىڭ ۋاقتى كىرگەننىمۇ ۋە كۈن ئولتۇرغاننىمۇ كۆرمەيدۇ. ["ئايلىق ئۇچرىشىش" 1-سان 214-بەت].

بۇ ھەقتە تېخىمۇ تەپسىلىق مەلۇماتقا ئېرىشىش ئۈچۈن **124608** - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا مۇراجىئەت قىلىنسۇن.

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان دەلىللەرگە ئاساسەن ئاللاھ خالىسا سىزنىڭ تۇتقان روزىڭىز توغرا بولىدۇ، چۈنكى بىز مۇئەزرىن تاڭ يوراشىلا ئەزەن ئوقۇيدۇ دەپ ئىشەنچ قىلالمايمىز.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.